

"Og folkeskarerne undrede sig"

Den tekst, vi skal læse i dag, er fra Lukasevangeliet kapitel 11 vers 14-28, hvor Jesus uddriver en stum dæmon. Det reagerer folk lidt forskelligt på, og Jesus svarer på deres reaktioner ved at sige lidt forskelligt. Jeg vil starte med at læse den op, og I kan følge med oppe på skærmen, og så giver jeg jer lige et lille øjeblik til at lægge mærke til, om der er noget i teksten, der gør særligt indtryk. Prøv for eksempel at lægge mærke til, hvordan I oplever stemningen mellem Jesus og de mennesker, han taler med.

Engang var Jesus ved at uddrive en dæmon, som var stum. Da dæmonen var faret ud, begyndte den stumme at tale, og folkeskarerne undrede sig. Men nogle af dem sagde: »Det er ved dæmonernes fyrste, Beelzebul, at han uddriver dæmonerne.« Andre ville sætte ham på prøve og krævede et tegn fra himlen af ham. Men da Jesus kendte deres tanker, sagde han til dem: »Ethvert rige i splid med sig selv lægges øde, og hus falder over hus. Hvis nu også Satan er kommet i splid med sig selv, hvordan kan hans rige så bestå? I siger jo, at jeg uddriver dæmonerne ved Beelzebul. Men hvis jeg driver dæmonerne ud ved Beelzebul, ved hvem uddriver jeres egne folk dem så? Derfor skal de være jeres dommere. Men hvis det er ved Guds finger, at jeg driver dæmonerne ud, så er Guds rige jo kommet til jer. Når en stærk mand fuldt bevæbnet vogter sin gård, kan hans ejendele være i fred. Men kommer der en, der er stærkere, og overvinder ham, tager han straks alle de våben, som den anden havde sat sin lid til, og fordeler byttet. Den, der ikke er med mig, er imod mig, og den, der ikke samler med mig, spreder. Når den urene ånd er drevet ud af et menneske, flakker den om i øde egne og søger hvile, men uden at finde den. Så siger den: Jeg vil vende tilbage til mit hus, som jeg er drevet ud af. Og når den kommer, finder den det fejet og prydet. Så går den ud og tager syv andre ånder med, værre end den selv, og de kommer og flytter ind dér. Og det sidste bliver værre for det menneske end det første.« Mens han sagde det, var der en kvinde i skaren, der råbte: »Saligt er det moderliv, som bar dig, og de bryster, du diedel!« Men han svarede: »Javist! Salige er de, som hører Guds ord og bevarer det!«

Nu får I lige et øjeblik til at smage på teksten og det, den sætter i gang i jer.

[PAUSE]

Mit første og umiddelbare indtryk af den her tekst var, at den er meget konfrontatorisk; de mennesker, der følger efter Jesus virker til at blive meget skeptiske overfor ham, idet han uddriver en dæmon. Som der så tit er nogen, der vil, vil nogle af dem prøve at lokke Jesus i en fælde. Jesus svarer på dette med nogle ret hårde ord. Han siger fx: ”den, der ikke er med mig, er imod mig, og den, der ikke samler med mig, spreder.” Det kan umiddelbart lyde som om, at hvis man vil være på team Jesus, er der ikke nogen plads til tvivl, og at hvis man ikke tror på den helt rigtige måde og accepterer hele den kristne pakkelse, man er blevet præsenteret for, så er man ude i kulden. For at være helt ærlig blev jeg i første omgang lidt nervøs ved at skulle skrive den her prædiken, men det tvang mig til at bokse videre med teksten, og jeg opdagede, at jeg i første omgang nok misforstod, hvad der egentlig var på spil her.

Der står: ”Da dæmonen var faret ud, begyndte den stumme at tale, og folkeskarerne undrede sig”. Vi ved ikke ret meget om de mennesker, der fulgte efter Jesus i den her skare. Vi ved bare hvordan nogle af dem reagerede på, at Jesus uddrev den stumme dæmon. Vi ved heller ikke, hvordan de forholdt sig til Jesus. Nogle af dem var måske all in på det, han havde gang i, andre havde nok mere travlt med at få ham stoppet, og så tror jeg, rigtig mange af dem ikke anede, hvad de skulle tænke. Hvis det var mig, der havde fulgt Jesus lidt på afstand, forestiller jeg mig, at jeg havde tænkt noget i retning af: ”der er noget ved den her mand, der drager mig. Miraklerne er en ting, men derudover virker han fuldstændig upåvirket af, hvad folk synes om ham; han fedter ikke for nogen, og han er fuldstændig kompromisløs i forhold til, hvad han tror på. Samtidig kan jeg simpelthen ikke gennemskue ham; han siger nogle ting, der vender op og ned på verden, som jeg kender den. Jeg ved ikke helt, måske bilder jeg bare mig selv ind, at det han siger er sandt, fordi jeg håber på, at det er det. Hvis jeg bare bliver ved at følge efter ham, kan det være, at han siger eller gør noget, der kan hjælpe mig til afklaring i den ene eller den anden retning.”

Jeg tror ikke, det har været nemt for folk, at afkode eller gennemskue implikationerne af det, Jesus sagde og gjorde. Det er nemlig ret typisk for ham igennem evangelierne, at han taler lidt i gåder. Måske er der noget, der ræsonnerer i en, når han fortæller sine lignelser, men det har været svært at danne sig et komplet overblik for slet ikke at tale om at forudse, hvad han ville gøre. Derfor giver det god mening for mig, at folk har været i vildrede, da han uddrev den her dæmon. Nogle laver den kobling, at hvis de onde ånder adlyder Jesus, må han på den ene eller anden måde være allieret med det ondes øverste magt. Det har måske tippet den indre vægtskål lidt længere over mod skepsis frem for tillid, og præget deres opfattelse af, hvad de ellers havde hørt og set Jesus sige og gøre.

Den anden respons, vi ser i den her tekst, er at ”andre ville sætte ham på prøve og krævede et tegn fra himlen af ham”. Ud fra den her formulering lyder det som om, de bevidst ville have Jesus ud på dybt vand og lokke ham i en fælde. Det er der rigtig mange mennesker i Bibelen, der gerne vil, men her tror jeg, det er noget andet, der er på spil. På græsk, hvilket er det sprog, den her tekst oprindeligt er skrevet på, synes jeg nemlig ikke de her mennesker virker lige så aggressive, som de gør i den danske oversættelse. Det ord, der her er oversat til ”ville sætte ham på prøve”, *πειράζοντες*, har ikke en entydigt negativ betydning. Det kan også bruges også om det at prøve nogen eller noget med en positiv forventning om udfaldet. Det behøver altså ikke dreje sig om en fælde, de prøver at lokke ham i. Kontrasten mellem den græske og den danske tekst er endnu tydeligere, synes jeg, ved det ord, der er oversat til ”krævede”, *ἐζήτην*. På hjemmesiden Bible hub er det verbum beskrevet sådan her: The Greek verb "zéteó" primarily means to seek or search for something with the intent of finding it. It conveys a sense of earnestness and diligence in the pursuit. In the New Testament, it is often used to describe the act of seeking God, His kingdom, or His righteousness. It can also refer to seeking after physical needs, such as food or shelter, or even seeking after wisdom and understanding. Det ord, har altså en udpræget positiv betydning. Oprigtighed, omhyggelighed, at søge Gud og Guds rige og retfærdighed, at søge visdom og forståelse. De her nuancer synes jeg ikke kommer frem, når der står at de ”krævede et tegn fra himlen af ham”. Så i stedet for billedet af aggressive mennesker, der har travlt med at udstille Jesus, tror jeg nærmere de her menneskers intention kan sammenlignes med det at bede: ”Gud, jeg vil så gerne tro på dig, vil du ikke vise mig, at du findes?”

Selv om kristne igennem 2000 år har givet mange bud på, hvordan Jesus og kristendommen skal forstås, er det stadig velkendt for mange moderne mennesker at stå i den her splittelse og have svært ved at komme til afklaring om, hvorvidt man skal tro på Gud eller ej. Og selv hvis man ender med at tro Jesus, hvor meget af det, der bliver sagt i kirken, kan så tages for gode varer? Uanset hvor omfangsrige spørgsmålene, der melder sig, er, om det drejer sig om, hvorvidt hele troen bare er indbildning, eller om det handler om enkelte elementer indenfor troen, kan det virke overvældende at skulle forholde sig til de spørgsmål. På den ene side kan det føles som at åbne for Pandoras æske; hvis jeg slår tvivl om det her, hvad vil så ellers falde fra hinanden? På den anden side kan der være spørgsmålet, om man overhovedet har lov til at begynde at vælge og vrage i, hvad man tror på indenfor kristendommen. Er Jesus ikke ret klar i spyttet, når han siger, ”Den, der ikke er med mig, er imod mig, og den, der ikke samler med mig, spreder”? Igennem min tid i forskellige kristne sammenhænge er jeg tit blevet advaret imod det, der beskrives som cherry-picking, altså hvor man udvælger det fra kristendommen, man godt kan lide og ignorerer det, der ikke er så rart.

I forhold til om man åbner for Pandoras æske ved at stille kritiske spørgsmål til sin tro, vil jeg sige, at ja det kan en gang imellem være tilfældet. Jeg har nogle gange fået revet tæppet væk under fødderne på mig, og, mens jeg stod i det, ikke vidst, hvordan jeg skulle finde fodfæstet igen. Jeg ved dog også, at hvis jeg ignorerer de spørgsmål, jeg føler mig udfordret af, vil de hobe sig op som en bunke, hvor al tvivlen er kludret sammen til en underliggende fornemmelse af, jeg ikke er ærlig overfor mig selv, og at det hele bare er noget, jeg bilder mig ind. Den lidt vage fornemmelse er svær at komme af med, fordi det er let at miste overblikket over de spørgsmål, man har ignoreret. Derfor oplever jeg det som en større trussel for min tro at ignorere svære spørgsmål end at løbe risikoen ved at tage dem alvorligt. For selvom jeg nogle gange ender med at stå et andet sted, end hvor jeg gjorde, før spørgsmålet meldte sig, og i virkeligheden kommer frem til, at der er noget jeg har taget fejl om, er det min erfaring, at Gud godt kan være Gud, selvom det er på en anden måde, end jeg før troede. Gud kan endda også være Gud, selvom jeg ikke kan finde svar på alle mine spørgsmål.

I forhold til, om det er legitimt at stille kritiske spørgsmål til sin tro, eller om man danser farligt tæt på en form for relativisme, hvor alt kan være sandt, hvis det bare er sandt for dig, synes jeg det er interessant at se på, hvordan Jesus svarer menneskene i folkeskaren. Når jeg læser skarens reaktioner som udtryk for et oprigtigt forsøg på at finde ud af, hvad der er op og ned, synes jeg ikke længere Jesu svar lyder irettesættende. Der står:

Men da Jesus kendte deres tanker, sagde han til dem: »Ethvert rige i splid med sig selv lægges øde, og hus falder over hus. Hvis nu også Satan er kommet i splid med sig selv, hvordan kan hans rige så bestå? I siger jo, at jeg uddriver dæmonerne ved Beelzebul. Men hvis jeg driver dæmonerne ud ved Beelzebul, ved hvem uddriver jeres egne folk dem så? Derfor skal de være jeres dommere.

Jesus tager altså de her menneskers bekymring og spørgsmål alvorligt og svarer på dem med en sammenligning til noget, der nok ligger nærmere indenfor deres erfaringsramme, end dæmoner og Satan gør. Derefter viser han dem, at miraklet tværtimod deres frygt, indebærer et løfte. Det, at dæmonerne adlyder Jesus, betyder ikke, at Jesus også er ond. Det betyder, at Jesus er stærkere end det onde. Og befrielsen fra det ondes magt er ikke kun en realitet for den, der før var stum. Det er ondskaben overhovedet, der har mistet overhånden. Han siger nemlig videre:

Men hvis det er ved Guds finger, at jeg driver dæmonerne ud, så er Guds rige jo kommet til jer. Når en stærk mand fuldt bevæbnet vogter sin gård, kan hans ejendele være i fred. Men kommer der en, der er stærkere, og overvinder ham, tager han straks alle de våben, som den anden havde sat sin lid til, og fordeler byttet.

Med andre ord: det er ikke bare sejt, at Jesus lige kan præstere et mirakel. De mennesker, der før var ved at opgive deres forventninger til Jesus på grund af frygt for djævelsen, giver Jesus nu et håb om, at de aldrig behøver frygte djævelen igen. Fordi Jesus er stærkere, har djævelen ikke længere nogen våben at true med.

Det er nok forskelligt, hvordan Jesu svar er landet hos menneskerne i skaren. For nogle var det, Jesus sagde, måske lige det, de havde brug for at høre. Andre har nok stadig ventet på at høre noget, der kunne afgøre sagen endeligt for dem. Mine tvivlsspørgsmål bliver sjældent besvaret ved at jeg finder et argument, der gør løsningen soleklar, så jeg nu kan sætte to streger under og vide, at det, jeg nu ved, det ved jeg med sikkerhed. Det sker oftere, at jeg må tage et pragmatisk valg i bevidsthed om, at jeg ikke intellektuelt kan gøre fuldt rede for det. For eksempel da jeg for ca. 3 år siden så et hypnoseshow på min højskole, hvor hypnotisøren skabte nogle reaktioner og følelsesmæssige tilstande hos dem, der blev hypnotiseret, der lignede skræmmende meget nogle oplevelser, jeg har haft, som jeg tilskrev Helligånden. Der gik det op for mig, at selvom jeg altid havde sagt, at min tro var en tro og ikke viden, så tænkte jeg alligevel underbevidst, at de her oplevelser med Gud var en form for bevis, der gjorde, at jeg faktisk kunne vide, at Gud fandtes. Den aften kunne jeg pludselig ikke ryste tanken af mig, om de oplevelser, jeg holdt fast i som sikkerhed for min tro, i virkeligheden bare var resultater af, at jeg havde hypnotiseret mig selv. Den dag i dag kan jeg stadig ikke sige, om der er noget, der adskiller mine helligåndsoplevelser fra hypnose. I stedet vælger jeg at tro på, at selv hvis jeg faktisk havde hypnotiseret mig selv, så var det stadig Gud jeg mødte midt i og igennem de oplevelser. Forskellen mellem før og efter hypnoseshowet ligger primært i, at jeg blev mere bevidst om, at min tro er en tro.

Uanset hvad man vælger at tro på, kan man blive stillet overfor kritiske spørgsmål, og det at tro på, at Gud ikke findes, er også en tro, en tro der ikke altid kan forsvares intellektuelt. Derfor kan det være fristende at forblive uafklaret, at forholde sig neutralt. Problemet med det er bare, at der ikke findes noget neutralt sted at stå. Det gør der ikke i forhold til tro, og det gør der ikke i forhold til langt de fleste spørgsmål, der virkelig betyder noget. Det er illusionen om det neutrale standpunkt, som jeg tror, Jesus advarer imod, når han siger sådan her:

Den, der ikke er med mig, er imod mig, og den, der ikke samler med mig, spreder. Når den urene ånd er drevet ud af et menneske, flakker den om i øde egne og søger hvile, men uden at finde den. Så siger den: Jeg vil vende tilbage til mit hus, som jeg er drevet ud af. Og når den kommer, finder den det fejlet og prydet. Så går den ud og tager syv andre ånder med, værre end den selv, og de kommer og flytter ind dér. Og det sidste bliver værre for det menneske end det første.«

Hvis man vælger ikke at tage aktivt stilling, er man tilbøjelig til at følge den mentalitet, der gør sig gældende omkring en, at tie og samtykke, at svømme med strømmen på godt og på ondt. Når Jesus siger, at “det sidste bliver værre for det menneske end det første”, tror jeg, at det, vi skal forstå, er, at de overbevisninger, vi ikke selv er klar over, at vi har, kan have en større magt over os end dem, vi er bevidste om og derfor kan forholde os aktivt til.

Jesus giver altså en form for svar på skarernes spørgsmål og undren, men det er stadig op til hver enkelt af dem at finde ud af, om de vil tage Jesus på ordet eller ej. Nogle gange kan det forekomme mig helt utvivlsomt og mere virkeligt end noget andet, at Jesus er den, han siger, han er. Andre gange er jeg lige så tilbøjelig til at tænke, at det hele måske bare er en kollektiv inbildning. Uanset hvor jeg står på en given dag, er det vigtigt for mig at være ærlig overfor mig selv, hvis jeg skal blive ved med at kunne stå inden for min tro. Det, at min tro er en tro, og ikke noget, jeg kan vide med sikkerhed, og det, at jeg nogle gange er uhyggeligt bevidst om, hvor lidt, jeg kan vide det med sikkerhed, er ikke en svag ved i troen. Det er derimod et vilkår, som jeg ser, Jesus tager alvorligt. Der står videre i teksten:

Mens han sagde det, var der en kvinde i skaren, der råbte: »Saligt er det moderliv, som bar dig, og de bryster, du duede!« Men han svarede: »Javist! Salige er de, som hører Guds ord og bevarer det!«

Når Jesus eksplicit tilføjer “og bevarer det”, tror jeg, det er fordi, han anerkender, at overbevisning kan være flygtig. Hvad der nogle gange virker indlysende, virker andre gange tvivlsomt. Derfor vil det at tro nogle gange være et aktivt tilvalg. Jeg tror ikke, vi i det her liv kommer til at opnå et komplet overblik over alle argumenter for eller imod. Der vil nok altid være spørgsmål, vi ikke kan svare på, men det gør det ikke mindre vigtigt at stille dem.

Den her kvindes udråb kan måske virke som om det kommer lidt ud af det blå, og virker måske endda lidt underligt, men jo mere jeg har tænkt over det, jo finere synes jeg det er. Jeg forestiller mig, at hun har stået og lyttet til Jesus og tænkt “wow, den her mand, ham må jeg være tæt på. Hvad er det tætteste, jeg kan forestille mig at være på et andet menneske? Det må være at have båret ham i sin egen krop og at have ammet ham ved sit eget bryst. Tænk sig at være den kvinde, der fik lov til det.” Det der fascinerer mig ved hende er også, at hendes måde at forholde sig til Jesus er så umiddelbar og så kropslig. Hun virker ikke til at prøve på intellektuelt at gennemskue, hvordan det hele hænger sammen, men kan bare konstatere, “Jesus, ham vil jeg være tæt på!” og det Jesus så svarer er jo bare helt fantastisk. Hvor tæt en mor end er på sit barn, kan vi komme tættere på Jesus.

Jesus det er nogle gange frustrerende, ikke at kunne gennemskue og forstå alt, hvad du siger og gør. Vi beder dig, vær tålmodig med, os og hjælp os til at være ærlige overfor os selv og ærlige overfor dig i det hele. Lad os opleve, at hos dig er der godt at være og, at selvom vi ikke har fat i den helt lange ende, så har du fat i os. Amen.